

Hemelvaart

Periodethema: Handelingen
Handelingen 1: 4-14

a. Lukas groet Theofilus (Hand. 1: 1-3)

UITLEG VAN DE TEKST

In vers 1-3 maakt de evangelist Lukas duidelijk dat nu het tweede deel van zijn boek begint. Het 'evangelie naar Lukas' was het eerste deel, de Handelingen der apostelen is het tweede deel. Lukas richt zich hierbij tot Theofilus (letterlijk 'vriend van God' of 'Hij die God lief heeft'). We weten niet wie dit is geweest. Beide boeken, het evangelie en Handelingen, worden aan hem opgedragen. Sommigen vermoeden dat Lukas op deze manier Theofilus dankt voor de (waarschijnlijk hoge!) kosten die deze op zich neemt. Het lijkt te gaan om een christen uit een Grieks-Romeins milieu. Hij wordt in deze verzen getekend als een man die naar zekerheid zoekt aangaande de dingen die hij gehoord heeft en die hem geraakt hebben. Is wat hij gehoord heeft betrouwbare informatie? Of gaat het om legenden? Reeds in zijn 'eerste boek' (Luk. 1: 1-4) heeft Lukas duidelijk gemaakt dat het gaat om dingen die onder hen 'volkomen zekerheid hebben' (Luk. 1: 1). Hij vertelt dat hijzelf alles 'naarstig heeft onderzocht' (Luk. 1: 3). In het eerste boek beschreef Lukas vooral de daden en de woorden (leer) van de Heere Jezus. Dat heeft hij gedaan tot de dag van de hemelvaart (vers 2). Zie daarvoor Luk. 24: 50-53.

Lukas noemt hemelvaart 'de dag waarop de Heere Jezus werd opgenomen'. Zo benadrukt hij dat God de Vader Zijn Zoon heeft thuisgehaald. Op die dag heeft de Heere Jezus aan Zijn apostelen 'bevelen gegeven' (vers 2). Die 'bevelen' worden in de volgende verzen (vers 4-8) door Lukas weergegeven. Jezus gaf deze opdrachten 'door de Heilige

Geest'. Direct aan het begin van dit Bijbelboek wijst Lukas op de grote rol die de Heilige Geest in het heilswerk van God heeft. We noemen Lukas' boek 'de Handelingen der apostelen' maar met evenveel recht zou het boek 'de Handelingen van de Heilige Geest' genoemd kunnen worden. Lukas onderstreept dat de Heilige Geest ook werkt in en door de Heere Jezus. Vader, Zoon en Heilige Geest zijn immers één. De bevelen worden gegeven aan de apostelen die Hij had uitverkoren (vers 2). Belangrijk is dat de discipelen nadrukkelijk 'apostelen' worden genoemd. Ze zijn 'gezondenen' (apostelloo betekent zenden). Ze worden uitgezonden (zie vers 8) als getuigen van wat ze van Jezus hebben gezien en gehoord. Daartoe heeft Hij ze 'uitverkoren'. Deze mannen hebben niet zichzelf in deze positie gebracht. Ze hebben zich niet opgedrongen. Nee, Hij heeft ze daartoe verkozen. Theofilus en al de lezers van dit boek worden gewezen op de status van de apostelen. Ze zijn 'gezondenen' die hun plaats hebben gekregen van de Heiland Zelf. Aan deze 'uitverkorenen' heeft Hij Zich ook vertoond (vers 3). In het evangelie van Lukas zien we hen vooral als getuigen van Zijn woorden en daden vóór Zijn opstanding, ze zijn ook getuigen van Zijn spreken ná Zijn opstanding. Hij 'vertoonde' Zich (letterlijk 'stond in hun aanwezigheid') levend met 'gewisse kentekenen'. Het getuigenis van de discipelen berustte dus niet op een visioen, droom of hallucinatie. Christus was werkelijk levend bij hen en de bewijzen waren er elke dag. De periode bedroeg veertig dagen (vers 3). Veertig is in de Bijbel vooral een getal van beproeving (Mozes was veertig dagen op de berg, Elia loopt veertig dagen naar de Horeb, etc).

Hier onderstrepen de veertig dagen dat Jezus werkelijk bij hen was en Zijn discipelen in die tijd toerustte voor hun werk. Hij spreekt vooral met hen over de dingen die het Koninkrijk van God aangaan. Hoewel ze apostelen worden genoemd, zijn ze in deze periode nog voluit leerlingen (discipelen). Tot de laatste dag van Zijn verblijf op aarde geeft Hij hen onderwijs.

TER OVERWEGING

Met de kinderen kan worden besproken dat Lukas in een paar zinnen al heel wat thema's van dit Bijbelboek naar voren laat komen. De hemelvaart wordt genoemd, het belangrijke werk van de Heilige Geest en het gegeven dat de discipelen nu apostelen genoemd worden. De inleiding geeft zo al veel van de inhoud weer. Belangrijk is dat Lukas zeer stellig spreekt over de opstanding van de Heere Jezus. Hij spreekt echt over de dingen die 'volkomen zekerheid hebben' (Luk. 1: 1). We kunnen met de kinderen bespreken dat we in de Bijbel niet te maken hebben met legenden, maar met dingen die werkelijk gebeurd zijn. Hoe moeilijk het ook is om te geloven dat de Heere Jezus echt uit de dood is opgestaan, de discipelen hebben hem veertig dagen lang gezien en gesproken. Zo stellig als Lukas heeft gesproken, zo stellig mogen wij vandaag nog spreken. Het is echt gebeurd. Tot het laatst toe heeft de Heere Jezus onderwijs gegeven aan zijn leerlingen. Hij onderwijst graag. Zo doet Hij dat nog. De zondagsschool is zo'n plaats waar de Heere Jezus onderwijs geeft. We mogen dat met dankbaarheid aanvaarden.

b. Het laatste gesprek met Zijn discipelen (Hand. 1: 4-8)

UITLEG VAN DE TEKST

Lukas begint met het weergeven van de opdracht van de Heere Jezus aan Zijn discipelen (vers 4). Sommigen menen dat 'vergaderen' (Gr. sunalizo-mai) hier ook betekent, dat ze samen de maaltijd hebben gebruikt. Hoe dat ook zij, het gaat om de opdracht. Die is duidelijk. Ze moeten te Jeruzalem blijven. Dat is op zichzelf al opmerkelijk. De meeste discipelen komen uit Galilea. Het ligt voor de hand dat ze naar huis zouden willen keren. De Heere Jezus zegt echter dat ze te Jeruzalem moeten blijven. Jeruzalem is de stad waar de Heere Jezus uiteindelijk veroordeeld en gekruisigd is. Het is de stad waar de discipelen in ieder geval tegenstand van het Sanhedrin kunnen verwachten. De stad die hen 'verworpen' heeft. Daar moeten ze blijven. Daar zal 'de belofte van de Vader' ontvangen worden. Hier toont de Heere Jezus wat genade is. Het is Jeruzalem waar het heil van God zichtbaar zal worden. Deze belofte mogen ze 'verwachten'.

Dit wachten zal niet tevergeefs zijn. De Vader maakt al Zijn beloften waar. Ook deze belofte die ze van de Heere Jezus gehoord hebben. Lukas verwijst waarschijnlijk naar Luk. 24: 48-49. Ook het evangelie van Johannes spreekt (hoofdstuk 14-16) uitvoerig over deze belofte. De uitleg van wat de Heere Jezus bedoelt, volgt in vers 5. Johannes de Doper had met water gedoopt. De discipelen zullen met de Heilige Geest gedoopt worden. Woorden die Johannes de Doper ook al gesproken had (Luk. 3: 16). Hier wordt de werkelijkheid van Pinksteren voor ogen gesteld. De Heere Jezus zal hen de Trooster zenden (Joh. 16: 7). De discipelen reageren met een vraag (vers 6): 'Wordt het Koninkrijk in deze tijd aan Israël opgericht?' Voor ons, die weten hoe het gaan zal, lijkt deze vraag verkeerd. Toch is het begrijpelijk dat de discipelen in de veronderstelling leefden dat zulke grote gebeurtenissen (lijden, opstanding, het verslaan van de dood en de satan) gevolgd zouden worden door de doorbraak van het Koninkrijk. Dat ze naar de vervulling voor Israël vragen, ligt in de lijn van wat de profeten verkondigd hebben. Vanuit het standpunt van de discipelen is de vraag begrijpelijk. Het antwoord van de Heere Jezus is dan ook niet zo zeer vermanend als wel onderwijzend (vers 7). 'Het is niet aan u te weten', zegt de Heere Jezus letterlijk. Deze kennis is niet voor u bestemd. Er zijn dingen die de Heere voor ons verborgen houdt. Zoals ouders het soms niet goed achten dat hun kinderen bepaalde dingen al zouden weten. De 'tijden en gelegenheden' worden door de Heere God Zelf bepaald. Direct volgt wat ze wel mogen weten en wat hun opdracht is (vers 8). 'Gij zult ontvangen de kracht van de Heilige Geest.' Iets van het geheim van Pinksteren wordt al opgelicht. De Heilige Geest zal kracht geven. Kracht die Petrus miste toen een dienstmeisje hem vroeg of hij bij de Heere Jezus hoorde. Toen ontkende hij uit angst (krachteloos) zeer nadrukkelijk iets met de Heere te maken te hebben. Straks zal hij in de kracht van de Heilige Geest spreken tot de schare en later tot het Sanhedrin. Het krachtige werk van de Heilige Geest zal via hen ook andere mensen raken. De Heere Jezus vult dat in door het woord 'getuige' (letterlijk martelaar) te gebruiken. Hier staan ooggetuigen. Ze hebben gezien en gehoord wat de Heere Jezus heeft gezegd en gedaan. Werkelijk getuige ben je, als je daar dan ook getuigenis van aflegt. Als je niet zwijgt over wat je hebt meegemaakt, maar het doorgeeft. Zo moeten deze ooggetuigen ook letterlijk getuigenis gaan geven. Jezus noemt vier steeds verder weg liggende plaatsen en gebieden waar het Evangelie verkondigd moet worden: in Jeruzalem, de stad die Hem afwees; in Samaria, de door veel Joden verachte stad; in de landsreek van Judea en tot aan het uiterste der aarde.

De kracht van de Heilige Geest is nodig om straks letterlijk met dit getuigenis de wereld in te gaan. Het Koninkrijk komt nu nog niet (vers 6). Het moet nog groeien. Het moet beslag gaan leggen op de wereld. Daarin zullen de discipelen een zeer belangrijke rol spelen. Ze moeten zich concentreren op hun opdracht. De tijd van het Koninkrijk is in handen van de Vader.

TER OVERWEGING

Het 'blijven te Jeruzalem' tekent de genade van God. Jeruzalem heeft de Heere Jezus verworpen. Daar hebben ze geroepen 'kruist Hem'. Daar moeten de discipelen heen. Daar zal de Heilige Geest worden uitgestort. Genade betekent hier een gunst van God aan mensen die zich zeer vijandig hebben opgesteld tegenover de Heere Jezus. Met de kinderen kan worden gesproken over de wonderlijke liefde van God achter dit alles en de trouw aan Zijn volk. God vervult al Zijn beloften. Dat refrain zien en horen we door heel de Bijbel heen. Het 'verwachten' van de belofte zal niet tevergeefs zijn. Met de kinderen kunnen we spreken over het aanspreken van God op Zijn eigen beloften. Ook dan geldt dat we niet beschaamd zullen worden. Hier wordt al uitzicht gegeven op de Heilige Geest. Ze zullen in Hem gedoopt (ondergedompeld) worden. Hij zal hen kracht geven. Het is goed om met de kinderen te spreken over het belang van de heilige Geest. Hij is het Die in mij wonen wil (doopformulier) en mij wil leiden in al de waarheid (Joh. 16: 13). Dat heb ik nodig. Juist het gebed om de Heilige Geest wordt ons geboden (Luk. 11: 13; 12: 12). De vraag naar het Koninkrijk kan ook onder de kinderen leven. Waar wacht de Heere nog op? Kinderen (evenals volwassenen overigens) zien uit naar tekenen van het Koninkrijk. Het antwoord van de Heere Jezus is hierin belangrijk. Het vraagt vertrouwen. De Heere in de hemel kent de juiste tijd. Het vraagt geduld en gehoorzaamheid. We mogen verwachting uitzien. Tegelijk worden we geroepen om Zijn geboden inhoud te geven. Een belangrijk gebod wordt hier gegeven. Een gebod waarvoor wij de Heere mogen danken. De discipelen moesten de wereld in met dit getuigenis. Daaraan danken wij dat het ook hier, in Nederland, gekomen is. Dappere getuigen waagden zich ook in ons toen nog heidense land en spraken van hun Heiland. Het is goed om de kinderen duidelijk te maken dat dit gebod voor ons een grote genade is geweest. Dit gebod wordt ook ons gegeven. Uiteraard zijn vooral de discipelen getuigen. Maar ook nu geldt dat een ieder die hun getuigenis ontvangt en aanneemt, geroepen is om dat door te geven. Ook kinderen zijn soms getuige van de Heere. In mijn jeugd was een jong meisje in het ziekenhuis getuige van de Heere, met name in de laatste dagen voor haar sterven.

Ze sprak groot van de Heere naar Wie ze toe mocht gaan. Zo ligt die roeping ook op ons, al zijn we nog jong, om Zijn getuigen te zijn.

c. De hemelvaart (Hand. 1: 9-11)

UITLEG VAN DE TEKST

Na de laatste aanwijzingen volgt het afscheid (vers 9). Jezus wordt opgenomen. Hij is daarin passief. Dat is belangrijk, want het laat zien dat God Zijn Vader Hem naar de hemel haalt. De hemelvaart is een moment waarop de Heere Zijn instemming betuigt met het werk van Zijn Zoon. Dat werd al zichtbaar in de opstanding toen Hij Zijn Zoon opwekte. Dat wordt ook zichtbaar in de hemelvaart als Hij Zijn Zoon thuishaalt. De discipelen zien het. Ook nu zijn ze ooggetuigen. Waarschijnlijk kunnen ze hun ogen niet geloven. Lukas verhaalt (Luk. 24: 52) dat Jezus hen zegende terwijl Hij opvoer naar de hemel. Zo zien ze Hem gaan, met Zijn handen zegenend over hen uitgebreid. Hoe hoger de handen, des te groter de reikwijdte van deze zegen. Dan neemt een wolk hen weg van hun ogen. Dit wil meer zeggen dan dat Jezus vanaf dat moment niet meer zichtbaar was. Deze wolk staat voor de aanwezigheid van God. We komen in het Oude en Nieuwe Testament vaker tegen dat een wolk de aanwezigheid van God symboliseert: bijvoorbeeld de wolkkolom die bezit neemt van de tabernakel en later van de tempel en de wolk die gezien wordt op de berg der verheerlijking (Luk. 9). Deze wolk neemt Jezus op. Hij wordt direct thuisgehaald. Geen lange reis door de dampkring maar direct, terwijl de discipelen kijken, thuis bij Zijn Vader. Daar wordt Hij met eer en heerlijkheid gekroond. De discipelen kunnen hun ogen niet afwenden (vers 10). Dat is te begrijpen. Als je iemand ziet gaan die je lief is, kijk je die persoon zo lang mogelijk na. Het was ook een zeer wonderlijk gezicht. Maar ze worden teruggeroepen naar de werkelijkheid. Twee mannen in witte kleding, gezanten van God, staan bij hen. Ze spreken hen aan (vers 11). 'Gij Galilese mannen', zeggen ze. Onmiddellijk wordt duidelijk dat deze twee engelen weten wie ze voor zich hebben. Ze stellen een vraag: 'waarom staat u en blijft u naar de hemel kijken?' Ze geven direct zelf antwoord op de vraag. 'Deze, Die u zojuist naar de hemel zag opvaren en opgenomen worden, zal alsoo terugkomen, precies zoals u Hem naar de hemel hebt zien gaan.' In Openb. 1: 7 wordt later gezegd dat Hij komen zal op de wolken van de hemel. De engelen laten verschillende dingen zien. 1) Ze verzekeren de discipelen dat hun Meester in de hemel is. 2) Hoewel hun Meester weg is, houdt de Heere de discipelen wel in de gaten. Zijn engelen staan gereed om hen bij te staan.

3) Ze spreken over Zijn wederkomst. Hij is gegaan, maar eens komt Hij terug. Eens gaat de hemel open en zal alle oog Hem zien, komend op de wolken. Dan zal de voltooiing van Zijn werk daadwerkelijk aanbreken. 4) Impliciet worden de discipelen herinnerd aan de opdracht van hun Meester.

TER OVERWEGING

Over de hemelvaart valt veel te bespreken met de kinderen. Vooral vanuit de brief aan de Hebreëën wordt een geweldig licht geworpen op deze hemelvaart. Het lijkt me verstandig om het in deze vertelling te beperken tot de gegevens van Lukas. Daarin zien we: God de Vader haalt Zijn Zoon naar huis. De hemelvaart is Gods 'amen' op het werk van Zijn Zoon. Hij mag thuiskomen en de hemel betreden, want Hij heeft Zijn werk geheel gedaan. De opdracht is volbracht. Zo is de hemelvaart een bevestiging van het feit dat het werk van de Heere Jezus alles gedaan heeft tot zaligheid. De Vader haalt Hem als het ware Zelf op. We proeven de intimiteit van het moment als daar de wolk is die Hem wegneemt van voor hun ogen. Vader en Zoon zijn zo weer verenigd. Hij gaat als mens naar de hemel. Met een verheerlijkt lichaam is Hij daar. De Heidelbergse Catechismus zegt daarvan dat dit een betrouwbaar onderpand is van de opstanding en de verheerlijking van onze lichamen. Hij gaat zegenend naar de hemel (Luk. 24: 52). Christus gaat, maar Zijn zegenende handen blijven uitgestrekt boven Zijn discipelen en daarmee boven Zijn kerk. Deze zegen mogen we o.a. in de kerk ervaren, als Gods Woord verkondigd wordt en Zijn sacramenten worden bediend. We zien bij de discipelen dat ze weer op weg gezet moeten worden. De engelen zijn nodig om de blik van de discipelen weer te richten op het hier en nu en hen hun opdracht weer op te laten pakken. De engelen (boodschappers) zijn een bewijs dat de Heere ons telkens herinnert aan onze roeping.

De engelen verkondigen Zijn wederkomst. De hemelvaart werpt de schaduw van de wederkomst vooruit. Het is goed om met de kinderen te spreken over Gods grote toekomst. Die is bereid voor allen die de Heere Jezus hebben lief gekregen. Voor hen is dit een dag om te verwachten. Voor allen die Hem hebben afgewezen, is dit een dag van verschrikking.

d. Terugkeer naar Jeruzalem (Hand. 1: 12-14)

UITLEG VAN DE TEKST

Nu de engelen aan de discipelen de troost van Jezus' wederkomst en de belofte van de Heilige Geest hebben gegeven, kunnen deze naar Jeruzalem terugkeren. In zijn evangelie schrijft Lukas dat ze dit deden 'met grote blijdschap' (Luk. 24: 52). Pas nu vermeldt Lukas dat de hemelvaart plaats vond vanaf de Olijfberg. Deze berg ligt ten oosten van Jeruzalem. De afstand van deze berg naar Jeruzalem is maar kort: een sabbatsreis. In het Oude Testament lezen we niet precies hoever men op de sabbat reizen mocht, maar volgens de Joden was dat niet meer dan een kilometer. Als ze in Jeruzalem zijn aangekomen, gaan ze naar de opperzaal. Wellicht is dat dezelfde opperzaal als waar ze de paasmaaltijd gegeten hadden. Deze opperzaal gebruiken ze als een ruimte om telkens bijeen te komen. In vers 13 worden de namen van de discipelen nog eens genoemd. Judas is er niet meer. Voor hem zal straks een ander gekozen worden. Het belangrijkste wat de apostelen in de opperzaal doen, is bidden en smeken. Daar zijn zij voortdurend en volhardend mee bezig. Bij hen zijn ook de vrouwen die Jezus volgden en de broeders van de Heere Jezus, die eerst niet geloofden (Joh. 7: 5). Bij elkaar waren er ongeveer 120 mensen (Hand. 1: 15). Let erop dat de discipelen bidden en smeken om de uitstorting van de Heilige Geest. Jezus had de Trooster beloofd. Deze belofte maakt de discipelen echter niet lui en afwachtend, maar doet hen des te intenser uitzien naar de vervulling ervan. God wil dat ook wij om de Heilige Geest bidden. In zondag 45 vraag 116 vraagt de Heidelbergse Catechismus: 'Waarom is het gebed voor de Christenen nodig?' Het antwoord daarop luidt: 'daarom dat het 't voornaamste stuk der dankbaarheid is, dat God van ons vraagt, en dat God Zijn genade en de Heilige Geest alleen aan diegenen geven wil, die Hem met hartelijke zuchten zonder ophouden daarom bidden en daarvoor danken.'

GELOOFSLEER

Zie voor de betekenis van de hemelvaart en Pinksteren voor het geloofsleven: Heidelbergse Catechismus, zondag 18-20.